

Regeringen
li.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över delbetänkande Vissa förändringar i jaktlagstiftningen SOU 2025:32

Er beteckning: LI2025/00742

Sammanfattning

Skyddsjakt

Länsstyrelsen är positiv till att förändringar genomförs i Jaktförordningen som syftar till att förbättra förutsättningarna för skyddsjakt. Däremot är en mer flexibel och målstyrd förvaltning av viltstammar nödvändig för att möta skiftande behov i både tid och rum. Lika så är det betydelsefullt att skyddsjakt kräver tillstånd från myndigheten.

I det nuvarande förslaget framgår det tydligare hur naturvårdsdirektiven reglerar vilka arter som kan omfattas av en förenklad prövning. Mot bakgrund av dessa ändringar anser Länsstyrelsen att det är viktigt att även uppmärksamma de skillnader som finns i undantagsreglerna mellan art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet. Fågeldirektivets undantagsmöjligheter angående skydd av egendom är mer begränsade än de som gäller för art- och habitatdirektivet. Eftersom jaktförordningen därmed står i strid med EU-rätten bör en ändring av detta prioriteras. Den nuvarande lydelsen försvårar rättstillämpningen för beslutande myndigheter.

I Sverige har två huvudsakliga sårintressen historiskt haft stort inflytande över utformningen av jaktlagstiftningen och viltförvaltningen: å ena sidan jaktintresset och å andra sidan markägar- och brukarintresset.

Jaktintresset har länge präglats av en vilja att bevara livskraftiga viltstammar i höga numerär och i god kvalitet. Detta har varit en central faktor för att bibehålla ett starkt intresse för jakt. Samtidigt

har ett betydande bevarandeintresse under lång tid funnits under de perioder då jakt annars inte är tillåten.

Det andra viktiga särintresset utgörs av markägare och brukare av skogs- och jordbruksmark. För denna grupp kan inställningen till jakt och viltvård variera beroende på hur viltet påverkar markanvändningen, särskilt när det gäller skador på skog och gröda.

Med klövviltstammar i höga numerär kan mängden skada på skog och gröda öka kraftigt. Med kunskap om hur viltstammarnas storlek och påverkan varierar över tid är det nödvändigt att jaktlagstiftningen medger flexibilitet. Behovet av att minska eller öka viltstammarna kan förändras snabbt och bör kunna hanteras effektivt utan att förordningen i sig utgör ett hinder.

Länsstyrelsen anser därför att Jaktförordningen inte bör vara det främsta verktyget för att styra behovet av skyddsjakt. Det nuvarande förslaget tydliggör att underlätta jakt i syfte att minska viltstammar som orsakar skador, vilket är ändamålsenligt när stammarna bedöms vara för stora. Samtidigt finns en risk att samma reglering kan försvåra möjligheten att öka stammarna igen när det finns ett brett intresse för det.

Mot denna bakgrund vill Länsstyrelsen framhålla att jaktlagstiftningen bör utformas för att stödja en lokal eller regional målstyrd viltförvaltning. En sådan modell innebär att lätnader i möjligheterna till skyddsjakt bör kunna tillämpas av myndigheten när viltstammarna är för höga och orsakar omfattande skador. Omvänt bör mer restriktiva krav gälla när målsättningen är att tillåta viltstammar att växa. Likväl är det viktigt att skyddsjakt ska kunna medges i de fall skador blir omfattande och då det saknas andra lämpliga åtgärder.

Viltstammarnas sammansättning och utbredning förändras inte enbart över tid, utan uppvisar även betydande regionala variationer inom landet. Mot denna bakgrund framstår en nationellt enhetlig jaktlagstiftning, som i sin utformning systematiskt gynnar eller missgynnar vissa arter, som mindre ändamålsenlig.

En målstyrd, adaptiv och kunskapsbaserad viltförvaltning på regional nivå är avgörande för att långsiktigt balansera olika intressen i samhället – från jakt och naturvård till markanvändning och

ekonomisk produktion. En modern jaktlagstiftning bör därför anpassas utifrån vilka krav en sådan förvaltning ställer.

Finansiering

Utredningen föreslår att Länsstyrelsernas nuvarande finansiering av älgförvaltningen upphör den 1 juli 2026 och att en ny utredning tillsätts för att se över framtida finansiering. Ett sådant förslag får omgående stora konsekvenser för länsstyrelsernas finansiering av älgförvaltningen samtidigt som förutsättningarna att utbetala arvode till ledamöter i älgförvaltningsgrupper upphör.

Även utredningens egna förslag till finansiering kan inte genomföras utan att ytterligare ändringar sker i förordning till Kammarkollegiet och Naturvårdsverk.

Länsstyrelsen är positiv till att utreda nya former för finansiering av viltförvaltningen mot bakgrund av den kritik som riktats mot det nuvarande systemet, men betonar att eventuella förändringar måste träda i kraft i god tid innan det nuvarande systemet avvecklas.

Avsnitt 4. Genomförande av naturvårdsdirektiven

Skyddsjakt

I de flesta medlemsstater kan myndigheter, efter en förenklad prövning, meddela tillstånd till skyddsjakt vid skador orsakade av däggdjursarter som inte omfattas av naturvårdsdirektiven. Ett grundläggande krav för att bevilja tillstånd är dock att skadeförebyggande åtgärder redan har vidtagits och visat sig otillräckliga eller ineffektiva. Precis som i flera andra regelverk i Sverige bör den enskilde ha ansvar för att förebygga skador på sin egendom. Länsstyrelsen anser därför att det, så som i övriga medlemsstater, bör ställas krav på skadeförebyggande åtgärder och att dessa redovisas och beaktas i den förenklade prövningen.

I Sverige finns en omfattande viltförvaltning som sker inom förvaltningsområden i samverkan med flera olika aktörer. Inom ett sådant område finns flera uppsatta mål som styr vilka åtgärder som ska vidtas. All samverkan är frivillig och vilar på förtroende mellan aktörerna. I de fall ett viltbestånd är högre än de överenskomna målen anser Länsstyrelsen att det ska vara lättare att bevilja

skyddsjakt än när motsvarande situation råder. Länsstyrelsen kan upplysa om att älgjakt inom älgskötselområden idag ofta ställs in då beståndsmålet inte kan uppnås under den treåriga älgskötselplanen. Att myndigheten i dessa lägen ska underlätta för skyddsjakt på älg kan skada förtroendet för myndigheten. Detta kan samtidigt leda till minskad vilja att delta i den frivilliga samverkan, vilken även omfattar nödvändiga inventeringar.

För att beslut om skyddsjakt ska ha stöd i lagen föreslår Länsstyrelsen att begreppet "oskäligen skada" införs. En vägledning eller föreskrift bör tas fram till stöd åt myndigheten för att avgöra vad som är en oskäligen skada. Fördelen med detta dynamiska system är det faktum att artförekomst och beståndsstorlekar ser olika ut i olika delar av landet.

Länsstyrelsen anser att den tredje punkten, sid 61, om otillräcklig jakt ska strykas. De omfattande problem som en otillräcklig jakt kan orsaka regleras redan i 7 § Jaktlag (1987:259).

I den vidare beskrivningen (första punkten sidan 64) föreslås att skyddsjakt ska kunna medges även om den skadelidande saknar möjlighet till jakt. Ett sådant förslag är förknippat med betydande risker på grund av oklara eller oförutsägbara konsekvenser. Förslaget saknar en tillräcklig analys av praktiska och rättsliga följdfrågor. Ett exempel kan vara att klargöra vem som i dessa fall får tillgodogöra sig fällt vilt. Om fällt vilt ska avräknas från tilldelningen m.m. I de tillstånd som Länsstyrelsen utfärdar framgår att jakten endast får utföras om den sökande äger rätt till jakt. Jakträtten är en nyttjanderätt som är en del av äganderätten. Då upplåtelse av jakträtt är civilrättsliga avtal saknas förutsättningar att reglera detta. Att jakt får ske på annans mark är ett intrång i äganderätten och bör fortsatt hanteras restriktivt av myndigheten.

Utredningen föreslår att "all typ av skada" ska kunna utgöra grund för skyddsjakt på däggdjursarter som inte omfattas av naturvårdsdirektiven. Länsstyrelsen anser att det är direkt olämpligt att definiera begreppet "skada" utifrån en ensidig partsframställning, särskilt med tanke på de erfarenheter som visar hur en antropocentrisk världsbild kan påverka enskildas uppfattning och tolkning av vilken skada som vilt kan riskera att orsaka.

4.4 Förvaltningsmärkning av varg

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning i sak, men anser att ett förtydligande i lagtexten är nödvändigt.

Det nuvarande förslaget omfattar endast fångst av vilt på annans mark. Enligt Länsstyrelsens bedömning bör det uttryckligen framgå att även frisläppande av fångat vilt omfattas av samma reglering. Ett sådant tillägg är viktigt för att undvika rättsliga oklarheter.

4.6 Anmälningsskyldighet i fråga om jaktresultat

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning om skyldigheten att rapportera undantag enligt artikel 16 i art- och habitatdirektivet och artikel 9 i fågeldirektivet. Återrapporteringen ska göras till den myndighet som beslutat om undantaget. Om undantaget sker på enskilds initiativ med stöd i Jaktförordning ska rapporteringen göras till Naturvårdsverket.

Avsnitt 5. Flerartsförvaltning av klövvilt- försöksverksamhet

Länsstyrelsen har inget att invända mot den frivilliga förvaltningen.

Samtidigt anser Länsstyrelsen att viss försöksverksamhet bör ges lagligt stöd, om den är nödvändig och avgörande för att ta fram ny kunskap till gagn för viltförvaltningen i stort. Det är därför önskvärt att skapa förutsättningar i lag för att möjliggöra vetenskapliga studier som innefattar försöksverksamhet inom viltförvaltningen, inom geografiskt avgränsade områden och när starka skäl föreligger. Att i en sådan försöksverksamhet till exempel kunna styra skyddsjaktens omfattning, reglera vilka arter som tillåts öka eller minska, samt analysera effekter som annars kan bero på placebo eller andra störfaktorer, kan ge avgörande ny kunskap. Den nuvarande jaktlagstiftningen medger dock inte denna typ av kontrollerad försöksverksamhet på annans mark, vilket utgör ett hinder för utvecklingen av evidensbaserad viltförvaltning.

Avsnitt 6. Flerartsförvaltning av klövvilt – finansiering

Mot bakgrund av att utredningen inte behandlar länsstyrelsens älgförvaltning utan endast en frivillig flerartsförvaltning av klövvilt lämnas trots detta förslag på ändring i förordningen som kommer att få omfattande och omedelbara konsekvenser för finansieringen

av den regionala älgförvaltningen, inte minst då möjligheten upphör att utbetala arvoden till ledamöter i älgförvaltningsgrupper.

Enligt förslaget föreslås att viltvårdsavgiften, enligt 49 § Jaktförordning, höjs från 400 till 490 kronor, i syfte att ersätta de slopade fällavgifterna. Samtidigt föreslås att 52 d § tas bort. För att dessa förändringar ska kunna genomföras utan att älgförvaltningen drabbas, krävs att förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden ändras. Detta för att Kammarkollegiet eller Naturvårdsverket ska kunna överföra medel till länsstyrelserna, motsvarande den finansiering som i dag tillförs via älgvårdsfonden.

Om dessa ändringar inte sker samordnat riskerar älgförvaltningen att i praktiken stå utan finansiering på regional nivå.

Viltvårdsavgiftens storlek är i dag reglerad direkt i förordning, inte i föreskrift eller vägledning, vilket försvårar löpande justeringar i takt med myndigheternas behov. Detta står i kontrast till fällavgifterna, som länsstyrelserna beslutar om årligen utifrån lokala förutsättningar. Avvägningen av vad som är rimligt att enskilda ska betala i fällavgift har redan medfört att älgförvaltningen är underfinansierad i flera län, särskilt i områden med liten eller minskande älgstammar. Mot denna bakgrund anser Länsstyrelsen att en höjning som fastställs med 90 kronor i viltvårdsavgiften i Jaktförordning riskerar att permanentera en redan problematisk underfinansiering i flera län. Länsstyrelsen vill därför understryka att det krävs en djupare analys av det regionala finansieringsbehovet och att avgiften därefter regelbundet bör kunna justeras utifrån jaktbestämmelser, det vill säga de krav som ställs på myndigheten, samt allmänhetens behov av klövviltsförvaltning regionalt.

Avsnitt 7. Jakt på allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att förenkla möjligheten att bedriva jakt på allmänt vatten genom att tillåta upplåtelse av holmar, klippor och skär som inte tillhör något hemman, efter anmälan till jaktkortsregistret.

Länsstyrelsen instämmer även i förslaget att införa en ny bestämmelse i jaktlagen, som innebär att en anmälan krävs för att få jaga på allmänt vatten samt på sådana holmar och skär som avses i 12 § andra stycket jaktlagen. Detta skulle ge Länsstyrelsen möjlighet

att följa upp vem och hur många som anmält sig för jakt inom länet, vilket är angeläget ur både ett förvaltnings- och kontrollperspektiv.

Länsstyrelsen delar också utredningens bedömning att det är viktigt att få en samlad bild av jaktens omfattning och geografiska spridning. Det bör därför kopplas ett krav på återrapportering av jaktresultat – inklusive område, art av fällda djur och antal – till varje anmälan. Ett sådant återrapporteringskrav bör även knytas till framtida möjligheter att anmäla sig för jakt; om en jägare underlåter att rapportera sitt resultat bör denne inte kunna göra en ny anmälan.

Länsstyrelsen vill samtidigt upplysa regeringen om en viktig begränsning i myndighetens möjlighet att upplåta jakt på vissa marker. I områden där Lantmäteriet genomfört fastighetsförrättning har de så kallade "kronoholmarna" – holmar, skär och klippor som inte tillhör något hemman – i regel tillskrivits staten som ägare. Dessa förvaltas då av Statens fastighetsverk som erbjuder jakt enligt särskilda regler och efter köp av jaktkort, som är geografiskt uppdelade. Detta innebär även att det inte längre är Länsstyrelsen som avgör vem som får bedriva jakt där. I dessa områden begränsas Länsstyrelsens roll till att reglera jakt på det allmänna vattnet. Då dessa holmar, skär och klippor sällan är större än 100 meter saknas enskilt vatten vilket innebär att jakten ofta kräver tillstånd från båda myndigheterna. Utredningen berör tyvärr inte hur jakt på före detta kronoholmar ska underlättas.

Med anledning av utredningens förslag om att underlätta jakt för alla, inklusive EU- och ESS- medborgare på svenskt allmänt vatten, anser Länsstyrelsen att det är viktigt att Länsstyrelsens föreskriftsrätt anpassas för att regionalt kunna reglera jakten och jaktens omfattning på allmänt vatten. Det ska vara möjligt för Länsstyrelsen att kunna begränsa jakttider eller avgränsa jaktområden, då jakten annars kan få en undanträngande effekt och kan hamna i konflikt med andra verksamheter samt allmänna eller nationella intressen.

Avsnitt 8. Jaktsabotage – förekomst, effekter och åtgärder

Inget att kommentera.

Avsnitt 9. Nya sekretessbestämmelser

Mot bakgrund av de överväganden och det underlag som redovisas i utredningen anser Länsstyrelsen att det finns skäl att införa sekretessbestämmelser i vissa typer av ärenden som rör varg.

Främst gäller detta ärenden som rör ersättning för skador orsakade av varg, samt personuppgifter för de registrerade jägare som deltar i den skyddsjakt på varg som beslutats på myndighetens initiativ. Om dessa situationer medför en ökad risk för hot, trakasserier eller annan otillbörlig påverkan mot enskilda, kan det vara motiverat att skydda personuppgifter i enlighet med syftena i offentlighets- och sekretesslagen. Underlåtenhet att upprätthålla sekretess i sådana fall kan allvarligt försvåra myndighetens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag på ett rättssäkert och effektivt sätt.

I andra fall anser Länsstyrelsen att sekretessreglering inte väger tyngre än offentlighetsprincipen.

Detta är särskilt relevant i ärenden som rör licensjakt på varg, där myndighetens beslut bygger på ett frivilligt deltagande. I sådana fall bör principerna om insyn och transparens väga särskilt tungt och uppgifter bör som utgångspunkt vara offentliga. Länsstyrelsen anser inte att de resultat som presenteras i utredningens undersökning motiverar en begränsning av offentlighetsprincipen. Det framgår inte heller i vilken omfattning eventuell brottslighet är en direkt följd av att personuppgifter har lämnats ut från en myndighet. De hot och trakasserier som förekommer mot deltagare i licensjakten på varg bör i första hand hanteras genom riktade rättsvårdande åtgärder och förebyggande insatser. Att inskränka allmänhetens insyn i myndigheternas beslutsprocesser riskerar att underminera förtroendet för rättssäkerheten och offentlig förvaltning, och bör därför undvikas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Thornberg med Martin Broberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också biträdande naturvårdsdirektör Karin Valtinat medverkat.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter